

Antiszemitizmus és lokalitás

LEICHTER LILLA

ELTE BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola

Monor és a környező települések nem véletlenül nem kerültek a gazdaság- és társadalomtörténeti, vagy éppen néprajzi kutatások homlokterébe. Sosem borzolták a kedélyeket országos hírű botrányok, nincs olyan sajátos kulturális jegy, ami felhívta volna a kutatók figyelmét a térségre. Azonban a forrásokból egy gazdag, összetett és sokszínű társadalom képe tárul elénk, ami lehetőséget biztosít az átlagosságuk miatt érdekes vidéki közösségek, a századforduló sajátos viszonyainak és mindezekben belül a zsidó – nemzsidó együttélés különböző formáinak megismerésére.

Kutatásomban a Monoron élő zsidók helyzetét, társadalmi és gazdasági beágyazottságát, a velük szemben támasztott elvárásokat és az ellenük irányuló indulatokat vizsgálom. A Monorkerületi Lapokban 1909-ben „Tanulságok” címmel jelent meg egy vezércikksorozat, melyben a főszerkesztő közreadta zsidókkal kapcsolatos meglátásait. A nyíltan és egyértelműen antiszemita írások azonban értelmezhetetlenek a kontextus, így a helyi társadalmi és gazdasági helyzet változásainak megismerése nélkül. Előadásomban igyekszem vázolni azt a 15 éves folyamatot, amelynek során a helyi közéleten belül egyre erőteljesebbé tudott válni a lapban is megfogalmazott radikális vélemény.

Mindehhez a tágabb értelmezési keretet a modernizáció folyamata, a kapitalizmus térnyerése és az ezt kísérő társadalmi átrendeződés adja. Így a mélyfúrászerű lokális vizsgálat eredményeit beilleszthetjük a vidéki zsidóság múltjáról rendelkezésünkre álló ismereteink közé.